

I. DISPOSICIÓNS XERAIS

MINISTERIO DA PRESIDENCIA

19362 *Real decreto 1707/2011, do 18 de novembro, polo que se regulan as prácticas académicas externas dos estudantes universitarios.*

No noso ordenamento, a primeira regulación das prácticas dos estudantes universitarios abordouse no Real decreto 1497/1981, do 19 de xuño, sobre programas de cooperación educativa. En liñas xerais, o obxectivo fundamental desta norma era conseguir unha formación integral do alumno universitario a través de programas de cooperación educativa coas empresas para a formación dos alumnos dos dous últimos cursos dunha facultade, escola técnica superior ou escola universitaria concreta ou para un grupo destes centros con características comúns. O programa non establecía ningunha relación contractual sobre o estudante e a empresa, xa que, pola súa natureza, esta relación era estritamente académica e non laboral.

Con posterioridade, o Real decreto 1497/1987, do 27 de novembro, polo que se estableceron directrices xerais comúns dos plans de estudo dos títulos universitarios de carácter oficial e validez en todo o territorio nacional, vertebrou as ensinanzas universitarias nunha estrutura cíclica, incorporando ao sistema o cómputo do haber académico por créditos. Coa finalidade de adecuar o período durante o cal os alumnos podían realizar prácticas en empresas ao sistema de créditos introducido polo Real decreto 1497/1987, do 17 de novembro, aprobouse o Real decreto 1845/1994, do 9 de setembro, que modificou o Real decreto 1497/1981, do 19 de xuño, que dispón que os programas de cooperación educativa se poderían establecer coas empresas para a formación dos alumnos que superasen o 50 por cento dos créditos necesarios para obter o título universitario cuxas ensinanzas estivesen cursando.

Na nova ordenación das ensinanzas universitarias oficiais, introducida (por exixencias do proceso de construción do Espazo Europeo de Educación Superior) coa Lei orgánica 4/2007, do 12 de abril, pola que se modifica a Lei orgánica 6/2001, do 21 de decembro, de universidades, e desenvolta polo Real decreto 1393/2007, do 29 de outubro, púxose unha especial énfase na realización de prácticas externas por parte dos estudantes universitarios, prevendo que os plans de estudos de grao conterán «toda a formación teórica e práctica que o estudante deba adquirir», entre a cal se mencionan «as prácticas externas» (artigo 12.2), e que «se se programan prácticas externas, estas terán unha extensión máxima de 60 créditos e deberán ofrecerse preferentemente na segunda metade do plan de estudos» (artigo 12.6).

Neste mesmo sentido, o Estatuto do estudante universitario, aprobado polo Real decreto 1791/2010, do 30 de decembro, recoñece no seu artigo 8 o dereito dos estudantes de grao a «disporen da posibilidade de realización de prácticas, curriculares ou extracurriculares, que se poderán realizar en entidades externas e nos centros, estruturas ou servizos da universidade, segundo a modalidade prevista e garantindo que sirvan á súa finalidade formativa» (alínea f) e a «contaren con tutela efectiva, académica e profesional (...) nas prácticas externas que se prevexan no plan de estudos» (alínea g). Con maior detalle, o artigo 24 deste estatuto regula as prácticas académicas externas, as súas clases e as súas características xerais, así como a extensión da súa realización a todos os estudantes matriculados en calquera ensinanza impartida polas universidades ou centros adscritos a elas.

O tempo transcorrido desde a aprobación do Real decreto 1497/1981 fai necesaria unha nova regulación máis acorde co establecido na lexislación vixente e que desenvolva, precise e aclare algúns dos aspectos previstos nela, tales como os obxectivos das prácticas, as entidades colaboradoras e os destinatarios, requisitos, titorías e contidos dos convenios de cooperación educativa. Ademais, esta regulación debe promover a

incorporación de estudantes en prácticas no ámbito das administracións públicas e no das empresas privadas, impulsando a empregabilidade dos futuros profesionais, fomentando a súa capacidade de emprendemento, creatividade e innovación e dando resposta ao compromiso coa transformación económica baseada na sociedade do coñecemento.

Este real decreto recibiu o informe favorable do Consello de Universidades, da Conferencia Xeral de Política Universitaria e do Consello de Estudantes Universitario do Estado.

Na súa virtude, por proposta dos ministros de Educación e de Traballo e Inmigración, de acordo co Consello de Estado e logo de deliberación do Consello de Ministros na súa reunión do 18 de novembro de 2011,

DISPOÑO:

Artigo 1. *Obxecto.*

O obxecto deste real decreto é o desenvolvemento da regulación das prácticas académicas externas dos estudantes universitarios.

Artigo 2. *Definición, natureza e caracteres das prácticas externas.*

1. As prácticas académicas externas constitúen unha actividade de natureza formativa realizada polos estudantes universitarios e supervisada polas universidades, cuxo obxectivo é permitirlles aplicar e complementar os coñecementos adquiridos na súa formación académica, favorecendo a adquisición de competencias que os preparen para o exercicio de actividades profesionais, faciliten a súa empregabilidade e fomenten a súa capacidade de emprendemento.

2. Poderán realizarse na propia universidade ou en entidades colaboradoras, tales como empresas, institucións e entidades públicas e privadas no ámbito nacional e internacional.

3. Dado o carácter formativo das prácticas académicas externas, da súa realización non derivarán, en ningún caso, obrigas propias dunha relación laboral, nin o seu contido poderá dar lugar á substitución da prestación laboral propia de postos de traballo.

4. Así mesmo, e no caso de que ao remate dos estudos o estudante se incorpore ao cadro de persoal da entidade colaboradora, o tempo das prácticas non se computará para efectos de antigüidade nin eximirá do período de proba, salvo que no oportuno convenio colectivo aplicable estea expresamente estipulado algo distinto.

Artigo 3. *Fins.*

Coa realización das prácticas académicas externas preténdense alcanzar os seguintes fins:

a) Contribuír á formación integral dos estudantes complementando a súa aprendizaxe teórica e práctica.

b) Facilitar o coñecemento da metodoloxía de traballo adecuada á realidade profesional en que os estudantes deberán operar, contrastando e aplicando os coñecementos adquiridos.

c) Favorecer o desenvolvemento de competencias técnicas, metodolóxicas, persoais e participativas.

d) Obter unha experiencia práctica que facilite a inserción no mercado de traballo e mellore a súa empregabilidade futura.

e) Favorecer os valores da innovación, a creatividade e o emprendemento.

Artigo 4. *Modalidades de prácticas académicas externas.*

As prácticas académicas externas serán curriculares e extracurriculares.

a) As prácticas curriculares configúranse como actividades académicas integrantes do plan de estudos de que se trate.

b) As prácticas extracurriculares son aquelas que os estudantes poderán realizar con carácter voluntario durante o seu período de formación e que, aínda tendo os mesmos fins que as prácticas curriculares, non forman parte do correspondente plan de estudos. Non obstante, serán recollidas no suplemento europeo ao título conforme determine a normativa vixente.

Artigo 5. *Duración e horarios de realización das prácticas.*

1. A duración das prácticas será a seguinte:

a) As prácticas externas curriculares terán a duración que estableza o plan de estudos correspondente nos termos establecidos polo artigo 12.6 do Real decreto 1393/2007, do 29 de outubro.

b) As prácticas externas extracurriculares terán unha duración preferentemente non superior ao cincuenta por cento do curso académico, sen prexuízo do que fixen as universidades, procurando o aseguramento do correcto desenvolvemento e seguimento das actividades académicas do estudante.

2. Os horarios de realización das prácticas estableceranse de acordo coas características destas e coas dispoñibilidades da entidade colaboradora. Os horarios, en todo caso, serán compatibles coa actividade académica, formativa e de representación e participación desenvolva polo estudante na universidade.

Artigo 6. *O proxecto formativo.*

1. O proxecto formativo en que se concreta a realización de cada práctica académica externa deberá fixar os obxectivos educativos e as actividades que se van desenvolver. Os obxectivos estableceranse considerando as competencias básicas, xenéricas e/ou específicas que debe adquirir o estudante. Así mesmo, os contidos da práctica definiranse de forma que aseguren a relación directa das competencias que se pretenden adquirir cos estudos cursados.

2. En todo caso, procurarase que o proxecto formativo se conforme seguindo os principios de inclusión, igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal.

Artigo 7. *Convenios de cooperación educativa.*

1. Para a realización das prácticas externas, as universidades e, se for o caso, as entidades xestoras de prácticas a elas vinculadas, subscribirán convenios de cooperación educativa coas entidades colaboradoras previstas no artigo 2.2 do presente real decreto e fomentarán que estas sexan accesibles para a realización de prácticas de estudantes con discapacidade, procurando a disposición dos recursos humanos, materiais e tecnolóxicos necesarios que aseguren a igualdade de oportunidades.

2. Os convenios establecerán o marco regulador das relacións entre o estudante, a entidade colaboradora, a universidade e, de ser o caso, a entidade xestora de prácticas vinculada a esta última. Nas súas estipulacións básicas ou nos anexos que as desenvolvan deberán integrar, polo menos:

a) O proxecto formativo obxecto da práctica que vai realizar o estudante.

b) O réxime de permisos a que teña dereito de acordo coa normativa vixente.

c) As condicións de rescisión anticipada da práctica en caso de incumprimento dos seus termos.

- d) De ser o caso, o réxime de subscripción e pagamento de seguros, tanto de accidentes como de responsabilidade civil.
- e) A existencia, de ser o caso, dunha bolsa ou axuda de estudos para o estudante e a forma da súa satisfacción.
- f) A protección dos seus datos.
- g) A regulación dos eventuais conflitos xurdidos no seu desenvolvemento.
- h) Os termos do recoñecemento da universidade ao labor realizado polos titores da entidade colaboradora.

Artigo 8. *Destinatarios das prácticas e requisitos para a súa realización.*

1. Poderán realizar prácticas académicas externas:

- a) Os estudantes matriculados en calquera ensinanza impartida pola universidade ou polos centros adscritos a ela.
- b) Os estudantes doutras universidades españolas ou estranxeiras que, en virtude de programas de mobilidade académica ou de convenios establecidos entre elas, se encontren cursando estudos na universidade ou nos centros adscritos a ela.

2. Para a realización das prácticas externas os estudantes deberán cumprir, se for o caso, os seguintes requisitos:

- a) Estar matriculado na ensinanza universitaria a que se vinculan as competencias básicas, xenéricas e /ou específicas que vai adquirir o estudante na realización da práctica.
- b) No caso de prácticas externas curriculares, estar matriculado na materia vinculada, segundo o plan de estudos de que se trate.
- c) Non manter ningunha relación contractual coa empresa, institución ou entidade pública ou privada ou a propia universidade en que se van realizar as prácticas, salvo autorización de acordo coa normativa interna de cada universidade.

Artigo 9. *Dereitos e deberes dos estudantes en prácticas.*

1. Durante a realización das prácticas académicas externas, os estudantes terán os seguintes dereitos:

- a) Á tutela, durante o período de duración da correspondente práctica, por un profesor da universidade e por un profesional que preste servizos na empresa, institución ou entidade onde se realice esta.
- b) Á avaliación de acordo cos criterios establecidos pola universidade.
- c) Á obtención dun informe por parte da entidade colaboradora onde realizou as prácticas, con mención expresa da actividade desenvolvida, a súa duración e, se é o caso, o seu rendemento.
- d) A percibir, nos casos en que así se estipule, a achega económica da entidade colaboradora, en concepto de bolsa ou axuda ao estudo.
- e) Á propiedade intelectual e industrial nos termos establecidos na lexislación reguladora da materia.
- f) A recibir, por parte da entidade colaboradora, información da normativa de seguridade e prevención de riscos laborais.
- g) A cumprir coa súa actividade académica, formativa e de representación e participación, logo de comunicación con antelación suficiente á entidade colaboradora.
- h) A dispor dos recursos necesarios para o acceso dos estudantes con discapacidade á tutela, á información, á avaliación e ao propio desempeño das prácticas en igualdade de condicións.
- i) A conciliar, no caso dos estudantes con discapacidade, a realización das prácticas con aquelas actividades e situacións persoais derivadas ou conectadas coa situación de discapacidade.

j) Aqueloutros dereitos previstos na normativa vixente e/ou nos correspondentes convenios de cooperación educativa subscritos pola universidade e, se é o caso, a entidade xestora de prácticas vinculada a ela, coa entidade colaboradora.

2. Así mesmo, e durante a realización das prácticas académicas externas, os estudantes deberán atender ao cumprimento dos seguintes deberes:

a) Cumprir a normativa vixente relativa a prácticas externas establecida pola universidade.

b) Coñecer e cumprir o proxecto formativo das prácticas seguindo as indicacións do titor asignado pola entidade colaboradora baixo a supervisión do titor académico da universidade.

c) Manter contacto co titor académico da universidade durante o desenvolvemento da práctica e comunicarlle calquera incidencia que poida xurdir nel, así como facer entrega dos documentos e informes de seguimento intermedio e a memoria final que lle sexan requiridos.

d) Incorporarse á entidade colaboradora de que se trate na data acordada, cumprir o horario previsto no proxecto educativo e respectar as súas normas de funcionamento, seguridade e prevención de riscos laborais.

e) Desenvolver o proxecto formativo e cumprir con dilixencia as actividades acordadas coa entidade colaboradora conforme as liñas establecidas nel.

f) Elaborar a memoria final das prácticas, prevista no artigo 14 deste real decreto e, se for o caso, o informe intermedio.

g) Gardar confidencialidade en relación coa información interna da entidade colaboradora e gardar segredo profesional sobre as súas actividades, durante a súa estadía e finalizada esta.

h) Amosar, en todo momento, unha actitude respectuosa cara á política da entidade colaboradora, salvagardando o bo nome da universidade a que pertence.

i) Calquera outro deber previsto na normativa vixente e/ou nos correspondentes convenios de cooperación educativa subscrito pola universidade e, se é o caso, a entidade xestora de prácticas vinculada a esta, coa entidade colaboradora.

Artigo 10. *Titorías e requisitos para exercelas.*

1. Para a realización das prácticas externas os estudantes contarán cun titor da entidade colaboradora e un titor académico da universidade.

2. O titor designado pola entidade colaboradora deberá ser unha persoa vinculada a ela, con experiencia profesional e cos coñecementos necesarios para realizar unha tutela efectiva. Non poderá coincidir coa persoa que desempeña as funcións de titor académico da universidade.

3. A designación de titor académico da universidade farase de acordo cos procedementos establecidos por esta:

a) Para as prácticas curriculares o titor deberá ser un profesor da universidade, con preferencia da propia facultade, escola ou centro universitario en que se encontre matriculado o estudante e, en todo caso, afín á ensinanza a que se vincula a práctica.

b) No caso das prácticas extracurriculares, o titor académico será preferentemente un profesor da universidade que imparta docencia na mesma rama de coñecemento da ensinanza cursada.

4. As universidades facilitaranlles aos titores de estudantes con discapacidade a información e a formación necesarias para o desempeño desta función.

Artigo 11. *Dereitos e deberes do titor da entidade colaboradora.*

1. O titor da entidade colaboradora terá os seguintes dereitos:

- a) Ao recoñecemento da súa actividade colaboradora, por parte da universidade, nos termos previstos no convenio de cooperación educativa.
- b) A ser informado acerca da normativa que regula as prácticas externas así como do proxecto formativo e das condicións do seu desenvolvemento.
- c) Ter acceso á universidade para obter a información e o apoio necesarios para o cumprimento dos fins propios da súa función.
- d) Aqueloutras consideracións específicas que a universidade poida establecer.

2. Así mesmo, terá os seguintes deberes:

- a) Acoller o estudante e organizar a actividade que vai desenvolver de acordo co establecido no proxecto formativo.
- b) Supervisar as súas actividades, orientar e controlar o desenvolvemento da práctica cunha relación baseada no respecto mutuo e o compromiso coa aprendizaxe.
- c) Informar o estudante da organización e o funcionamento da entidade e da normativa de interese, especialmente a relativa á seguridade e riscos laborais.
- d) Coordinar co titor académico da universidade o desenvolvemento das actividades establecidas no convenio de cooperación educativa, incluíndo aquelas modificacións do plan formativo que poidan ser necesarias para o normal desenvolvemento da práctica, así como a comunicación e resolución de posibles incidencias que poidan xurdir no seu desenvolvemento e o control de permisos para a realización de exames.
- e) Emitir os informes intermedio e final a que se refire o artigo 13 deste real decreto.
- f) Proporcionar a formación complementaria que precise o estudante para a realización das prácticas.
- g) Proporcionar ao estudante os medios materiais indispensables para o desenvolvemento da práctica.
- h) Facilitar e estimular a achega de propostas de innovación, mellora e emprendemento por parte do estudante.
- i) Facilitarlle ao titor académico da universidade o acceso á entidade para o cumprimento dos fins propios da súa función.
- j) Gardar confidencialidade en relación con calquera información que coñeza do estudante como consecuencia da súa actividade como titor.
- k) Prestar axuda e asistencia ao estudante, durante a súa estadía na entidade, para a resolución daquelas cuestións de carácter profesional que poida necesitar no desempeño das actividades que realiza nela.

Artigo 12. *Dereitos e deberes do titor académico da universidade.*

1. O titor académico da universidade terá os seguintes dereitos:

- a) Ao recoñecemento efectivo da súa actividade académica nos termos que estableza a universidade, de acordo coa súa normativa interna.
- b) A ser informado acerca da normativa que regula as prácticas externas así como do proxecto formativo e das condicións baixo as cales se desenvolverá a estadía do estudante que se vai tutelar.
- c) Ter acceso á entidade para o cumprimento dos fins propios da súa función.

2. Así mesmo, terá os seguintes deberes:

- a) Velar polo normal desenvolvemento do proxecto formativo, garantindo a compatibilidade do horario de realización das prácticas coas obrigas académicas, formativas e de representación e participación do estudante.
- b) Facer un seguimento efectivo das prácticas coordinándose para iso co titor da entidade colaboradora e vistos, se for o caso, os informes de seguimento.
- c) Autorizar as modificacións que se produzan no proxecto formativo.
- d) Levar a cabo o proceso avaliador das prácticas do estudante tutelado de acordo co que se establece no artigo 15 deste real decreto.

e) Gardar confidencialidade en relación con calquera información que coñeza como consecuencia da súa actividade como titor.

f) Informar o órgano responsable das prácticas externas na universidade das posibles incidencias xurdidas.

g) Supervisar e, de ser o caso, solicitar a adecuada disposición dos recursos de apoio necesarios para asegurar que os estudantes con discapacidade realicen as súas prácticas en condicións de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal.

Artigo 13. Informe de seguimento intermedio e informe final do titor da entidade colaboradora.

1. O titor da entidade colaboradora realizará e remitirá ao titor académico da universidade un informe final, á conclusión das prácticas, que recollerá o número de horas realizadas polo estudante e no cal poderá valorar os seguintes aspectos, referidos, de ser o caso, tanto ás competencias xenéricas como ás específicas, previstas no correspondente proxecto formativo:

- a) Capacidade técnica.
- b) Capacidade de aprendizaxe.
- c) Administración de traballos.
- d) Habilidades de comunicación oral e escrita. No caso de estudantes con discapacidade que teñan dificultades na expresión oral, deberá indicarse o grao de autonomía para esta habilidade e se require dalgún tipo de recurso técnico e/ou humano para ela.
- e) Sentido da responsabilidade.
- f) Facilitade de adaptación.
- g) Creatividade e iniciativa.
- h) Implicación persoal.
- i) Motivación.
- j) Receptividade ás críticas.
- k) Puntualidade.
- l) Relacións co seu ámbito laboral.
- m) Capacidade de traballo en equipo.
- n) Aqueloutros aspectos que se consideren oportunos.

2. Unha vez transcorrida a metade do período de duración das prácticas, poderá elaborarse un informe intermedio de seguimento, cando así se estableza, de acordo coa normativa de cada universidade.

Artigo 14. Informe de seguimento intermedio e memoria final das prácticas do estudante.

1. O estudante elaborará e fará entrega ao titor académico da universidade dunha memoria final, á conclusión das prácticas, en que deberán figurar, entre outros, os seguintes aspectos:

- a) Datos persoais do estudante.
- b) Entidade colaboradora onde realizou as prácticas e localización dela.
- c) Descrición concreta e detallada das tarefas, traballos desenvoltos e departamentos da entidade aos cales estivo asignado.
- d) Valoración das tarefas desenvoltas, cos coñecementos e competencias adquiridos en relación cos estudos universitarios.
- e) Relación dos problemas formulados e o procedemento seguido para a súa resolución.
- f) Identificación das achegas que, en materia de aprendizaxe, supuxeron as prácticas.
- g) Avaliación das prácticas e suxestións de mellora.

2. O estudante elaborará, de ser o caso, un informe de seguimento intermedio, preferentemente unha vez transcorrida a metade do período de duración das prácticas, que recolla a valoración do desenvolvemento do proxecto formativo.

Artigo 15. *Avaliación das prácticas.*

O titor académico da universidade avaliará as prácticas desenvoltas de conformidade cos procedementos que estableza a universidade, elaborando o correspondente informe de valoración.

Artigo 16. *Recoñecemento académico e acreditación.*

1. O recoñecemento académico das prácticas externas realizarase de acordo coas normas e procedementos establecidos pola universidade.

2. Finalizadas as prácticas externas, a universidade emitirá un documento acreditativo destas que conterá, polo menos, os seguintes aspectos:

- a) Titular do documento.
- b) Entidade colaboradora onde se realizaron as prácticas.
- c) Descrición da práctica, especificando a súa duración e as datas de realización.
- d) Actividades realizadas.
- e) Aqueloutros que a universidade considere conveniente.

3. A universidade procurará que o modelo de documento acreditativo das prácticas externas facilite a comunicación coas entidades colaboradoras e favoreza a mobilidade internacional dos estudantes mediante a adopción dun formato similar ao utilizado para os programas de mobilidade europeos.

4. O suplemento europeo ao título recollerá as prácticas externas realizadas.

Artigo 17. *Oferta, difusión e adxudicación das prácticas externas.*

1. As universidades establecerán procedementos de configuración da oferta, difusión, solicitude e adxudicación das prácticas externas de conformidade con criterios obxectivos previamente fixados e garantindo, en todo caso, os principios de transparencia, publicidade, accesibilidade universal e igualdade de oportunidades.

2. Na organización e desenvolvemento das prácticas procurárase que a súa realización comporte o menor sobreesforzo económico para os estudantes.

3. As universidades outorgarán prioridade aos estudantes que realizan prácticas curriculares fronte aos que solicitan prácticas extracurriculares. Así mesmo, outorgárase prioridade na elección e na adxudicación de prácticas aos estudantes con discapacidade, co obxecto de que poidan optar a empresas nas que estean aseguradas todas as medidas de accesibilidade universal, incluídas as referidas ao transporte para o seu traslado e acceso a elas.

4. As ofertas de prácticas externas deberán conter, na medida do posible, os seguintes datos:

- a) Nome ou razón social da entidade colaboradora onde se realizará a práctica.
- b) Centro, localidade e enderezo onde terán lugar.
- c) Datas de comezo e fin das prácticas, así como a súa duración en horas.
- d) Número de horas diarias de dedicación ou xornada e horario asignado.
- e) Proxecto formativo, actividades e competencias que se van desenvolver.

Artigo 18. *Garantía de calidade das prácticas externas.*

1. O sistema interno de garantía de calidade de cada universidade articulará os procedementos que garantan a calidade das prácticas externas que realicen os estudantes. Os citados procedementos incluírán mecanismos, instrumentos e órganos ou unidades dedicados á recolla e análise de información sobre o desenvolvemento das prácticas e a revisión da súa planificación.

2. O Ministerio de Educación, en colaboración coas comunidades autónomas e o Consello de Universidades, promoverá a difusión pública da relación das entidades colaboradoras nas cales realicen prácticas académicas externas os estudantes de cada universidade, así como o recoñecemento público daquelas empresas, institucións ou entidades cuxas prácticas acaden maiores niveis de calidade.

Disposición adicional primeira. *Exclusión do ámbito de aplicación da Seguridade Social.*

Os mecanismos de inclusión na Seguridade Social establecidos no Real decreto 1493/2011, do 24 de outubro, polo que se regulan os termos e as condicións de inclusión no réxime xeral da Seguridade Social das persoas que participen en programas de formación, en desenvolvemento do previsto na disposición adicional terceira da Lei 27/2011, do 1 de agosto, sobre actualización, adecuación e modernización do sistema da Seguridade Social, non serán de aplicación aos estudantes universitarios que realicen as prácticas académicas externas a que se refire este real decreto.

Disposición adicional segunda. *Referencias xenéricas.*

Todas as referencias a cargos, postos ou persoas para os cales neste real decreto se utiliza a forma de masculino xenérico deben entenderse aplicables, indistintamente, a mulleres e homes.

Disposición derogatoria única. *Derrogación normativa.*

Quedan derogados o Real decreto 1497/1981, do 19 de xuño, sobre programas de cooperación educativa, e o Real decreto 1845/1994, do 9 de setembro, polo que se actualiza o anterior.

Disposición derradeira primeira. *Título competencial.*

Este real decreto dítase ao abeiro do disposto no artigo 149.1.30.^a da Constitución española, que lle atribúe ao Estado a competencia exclusiva para ditar as normas básicas para o desenvolvemento do seu artigo 27, a fin de garantir o cumprimento das obrigas dos poderes públicos nesta materia.

Disposición derradeira segunda. *Habilitación para o desenvolvemento normativo.*

Autorízanse os ministros de Educación e de Traballo e Inmigración, mediante orde conxunta, para ditar normas e adoptar as medidas necesarias para o desenvolvemento e aplicación deste real decreto.

Disposición derradeira terceira. *Entrada en vigor.*

Este real decreto entrará en vigor o día seguinte ao da súa publicación no «Boletín Oficial del Estado».

Dado en Madrid o 18 de novembro de 2011.

JUAN CARLOS R.

O ministro da Presidencia,
RAMÓN JÁUREGUI ATONDO